

Aftaler om fordeling af forskningsreserve mv. i 2023

28. februar 2023

Præambel

Denne delaftale om finansloven for 2023 udmønter en ramme på 3,6 milliarder kroner, som indgår i forskningsbudgettet og finanslovsforslaget.

Dermed videreføres målet om, at de offentlige investeringer i forskning skal svare til 1 procent af BNP, og Danmark ligger fortsat i toppen af EU. Med finansloven for 2023 bliver det offentlige forskningsbudget på 27 milliarder kroner.

Aftaleparterne fastholder det flerårige mål om et højt niveau for midler til grøn forskning svarende til 2,4 milliarder kroner årligt. Det understøtter den grønne omstilling og indfrielsen af klimamålene. Regeringen og partierne fortsætter prioriteringerne inden for rammerne af den grønne forskningsstrategi med blandt andet en langsigtet indsats inden for fire grønne missioner og en bred udvikling af ny forskning og teknologi samt et højt niveau for udviklings- og demonstrationsprogrammer. Det omfatter ikke mindst en særlig prioritering af den grønne omstilling af dansk landbrug.

Aftaleparterne prioriterer et højt niveau for den frie forskning. Med aftalen udgør bevillingerne til basisforskning på universiteter mv. og Danmarks Frie Forskningsfond omkring 60 procent af det statslige forskningsbudget.

Digitalisering og ny teknologi rummer stort potentiale i mange sektorer og udgør dermed grundlaget for at fastholde og skabe arbejdspladser og produktion i Danmark. Aftaleparterne retter blandt andet fokus mod borgernær velfærdsteknologi, styrket dansk rumforskning og kunstig intelligens mv. Med en markant investering i et nyt program for kvanteforskning og kvanteteknologi bidrager aftalen til en af dansk forsknings styrkepositioner i de næste mange år.

På sundhedsområdet styrker aftalen den frie og uafhængige kliniske forskning, der blandt andet understøtter borgernære sundhedsydelser, og sætter fokus på ulighed i sundhed. Aftalen udmønter også den forskningsindsats inden for psykiatri, som et flertal i Folketinget indgik aftale om i 2022.

Det stærke fokus på klima og den betydelige styrkelse af arktisk forskning understreger aftalens betydning for hele rigsfællesskabet.

Aftale om fordeling af forskningsreserven mv. i 2023

mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Socialistisk Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og Nye Borgerlige

28. februar 2023

Aftale om fordeling af forskningsreserven mv. i 2023

Fordeling af forskningsreserven mv. i finansloven for 2023

Mio. kr., 2023 PL

1. Klima - Ambitiøse og varige grønne forskningsinitiativer	1.723,7
1.1. Grønne missioner: PtX, CCUS, landbrug og cirkulær økonomi	301,8
1.2. Grøn forskning, teknologi og innovation	321,4
1.3. Fri grøn forskning	102,5
1.4. Opbygning af strategiske forskningsmiljøer	115,7
1.5.1. EUDP – Energiteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram	295,9
1.5.2. MUDP – Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram	102,9
1.5.3. GUDP – Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram – ICROFS	50,0
1.6. Fremme af CO2-fangst og lagring i Danmark	121,5
1.7.1. Forskning til grøn omstilling af dansk landbrug – bedriftsregnskaber	125,0
1.7.2. Forskning til grøn omstilling af dansk landbrug – realisere tekniske reduktionspotentialer	110,0
1.8. Overvågning af Grønlands Indlandsis og Greenland Climate Network	20,4
1.9. Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF)	33,3
1.10. Realtidsvarsling af oversvømmelser (DMI)	10,0
1.11. Internationalt forskningssamarbejde og monitorering	13,3
2. Digitalisering, teknologi og innovation – Arbejdspladser i Danmark	759,9
2.1. Digitalisering, teknologi og innovation	406,1
2.2.1. Et strategisk forskningsprogram for kvanteteknologi	150,0
2.2.2. Styrket adgang til digital forskningsinfrastruktur og anvendelse af kvanteteknologi	50,0
2.2.3. The European Quantum Communication Infrastructure (EuroQCI)	12,0
2.3. Styrket dansk deltagelse i Den Europæiske Rumorganisation (ESA)	78,2
2.4. Nationalt Forsvarsteknologisk Center	25,0
2.5. Matchfinansieringsordningen	17,8
2.6. Opdatering af magtudredning	20,8

Anm.: 1,5 pct. af midlerne kan anvendes til administration.

1. Ambitiøse og varige grønne forskningsinitiativer

Regeringen og aftalepartierne er enige om at udmønte 1.723,7 mio. kr. til ambitiøse og grønne forskningsinitiativer i 2023, således at de statslige øremærkede bevillinger i 2023 til grøn forskning bliver 2.423 mio. kr., hvilket matcher 2020-niveauet. Regeringen og aftalepartierne er enige om at fastholde niveauet for de grønne forskningsmidler på det statslige forskningsbudget på mindst 2020-niveauet i 2023-2025. Prioriteringerne skal bidrage til at realisere ambitionerne i grøn forskningsstrategi: "*Fremtidens grønne løsninger – Strategi for investeringer i grøn forskning, teknologi og innovation*" fra 2020 og sikre en målrettet og styrket dansk forskningsindsats på det grønne område.

1.1 Grønne missioner: PtX, CCUS, landbrug og cirkulær økonomi

Aftaleparterne er enige om – i forlængelse af de senere års prioriteringer og for at fortsætte en langsigtet indsats - at afsætte 301,8 mio. kr. i 2023 til at styrke den strategiske grønne forskningsindsats inden for de fire grønne missioner, som blev iværksat med Aftalen om fordeling af forskningsreserven mv. i 2021, *jf. grøn forskningsstrategi*:

- 1) Fangst og lagring eller anvendelse af CO₂
- 2) Grønne brændstoffer til transport og industri (Power-to-X mv.)
- 3) Klima- og miljøvenligt landbrug og fødevarerproduktion
- 4) Cirkulær økonomi med fokus på plastik og tekstiler

Midlerne kan bidrage til at konsolidere og udbygge indsatsen i de fire grønne forsknings- og innovationspartnerskaber med henblik på at realisere ambitionerne i de opstillede roadmaps for missionerne. Det gælder både på kort og lang sigt.

Midlerne udmøntes af Danmarks Innovationsfond i konkurrence mellem de fire etablerede partnerskaber.

1.2 Grøn forskning, teknologi og innovation

Ud over midler til de fire missioner er parterne enige om at afsætte 321,4 mio. kr. til bredere tematiske opslag inden for grøn forskning, teknologiudvikling og innovation på syv områder, jf. *“Fremtidens grønne løsninger - Strategi for investeringer i grøn forskning, teknologi og innovation”*:

- 1) Energiproduktion mv.
- 2) Energieffektivisering
- 3) Landbrug og fødevarerproduktion
- 4) Transport
- 5) Miljø og cirkulær økonomi
- 6) Natur og biodiversitet
- 7) Bæredygtig adfærd og samfundsmæssige konsekvenser (tværgående)

Der kan særligt fokuseres på forskning i energieffektivisering samt forskning i udviklingen af smarte integrerede energisystemer og potentialet i sektorkobling inden for det samlede energi- og forsyningsområde. Intelligent udnyttelse af digitale teknologier og løsninger er afgørende i den sammenhæng.

Indsatsen kan også understøtte forskning og teknologiudvikling inden for biosolutions, der omfatter områder som biobaserede ingredienser og fermenteringsteknologi, industrielle enzymer, biobaserede kemikalier, biobaseret foder, plante- og frøforædling, bioenergi og biobaserede miljøteknologier.

Herudover kan indsatsen også særligt understøtte grøn omstilling af dansk landbrugs- og fødevarerproduktion, herunder bl.a. udvikling af nye bæredygtige plantebaserede fødevarer.

Bæredygtigt og cirkulært byggeri er en afgørende forudsætning for, at byggeriets klimabelastning kan reduceres. En forskningsindsats kan bidrage til at omstille branchen fra lineære processer til cirkulær ressourceeffektivitet i hele værdikæden og i alle byggeriets faser. Samtidig er der et behov for at fremme mere blandede og sammenhængende byer, hvor det sikres, at mennesker med almindelige indkomster kan finde en bolig, der er til at betale. Indsatsen kan bl.a. understøtte forskning i optimerede produktions- og fremstillingsmetoder af byggematerialer, byggetekniske løsninger og byggeprocesser, digitalisering, genbrug og genanvendelse af byggematerialer, forbedrede samarbejdsformer, der styrker produktiviteten samt udvikling af nye socialt bæredygtige boligtyper.

Danmarks Innovationsfond udmønter midlerne i åben konkurrence til de projekter, der demonstrerer størst effekt på klima, natur og miljø sammenholdt med vækst og beskæftigelse. Midlerne kan derudover blandt andet understøtte lokale erhvervsfyrtårne.

I udmøntningen kan også støttes tværfaglige projekter, der kombinerer naturvidenskabelig og teknologisk forskning med humanistisk og samfundsvidenskabelig forskning, der kan bidrage med værdifuld viden relateret til f.eks. adfærd, incitamenter, regulering og markedsforhold.

1.3 Fri grøn forskning

Aftaleparterne er enige om at afsætte 102,5 mio. kr. til Danmarks Frie Forskningsfond med henblik på, at fonden gennem konkurrenceudsatte opslag kan uddele midler til den grønne, frie og nysgerrighedsdrevne forskning i Danmark. Samtidig kan der igangsættes en indsats, der fremmer forskernes egne originale idéer, som kan bidrage til den grønne omstilling. Derudover kan initiativet understøtte karriereudvikling for vækstlaget i dansk forskning, bl.a. de yngre forskere, hvoraf flere i fremtiden vil skulle gøre karriere i det private erhvervsliv. Midlerne kan også understøtte internationalt forskningssamarbejde.

Danmarks Frie Forskningsfond udmønter midlerne.

1.4 Opbygning af strategiske forskningsmiljøer

Aftaleparterne er enige om at afsætte 115,7 mio. kr. til opbygning af strategiske forskningsmiljøer med henblik på at understøtte opbygning af varige forskningsmiljøer på strategisk prioriterede områder inden for den grønne forskning. Midlerne kan bidrage til at styrke kapaciteten inden for klima, landbrug, natur og miljø til understøttelse af bl.a. den forskningsbaserede myndighedsbetjening og strategiske samarbejder med fonde. Midlerne kan ydes som øremærkede driftstilskud, f.eks. til centre på tværs af institutioner, til myndighedsbetjening mv.

Midlerne kan udmøntes i dialog med relevante ministerier.

1.5.1 EUDP – Energiteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram

Aftaleparterne er enige om at afsætte 295,9 mio. kr. til Det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP). Midlerne kan medvirke til finansiering af nye teknologier, der skal løftes fra forskningsstadiet til kommercialiseringsstadiet. Herunder også billiggørelse af teknologier og systemer inden for vindenergi, varme- og energilagring, Power-to-X, CCUS samt øvrig systemintegration. Udvikling af ny energiteknologi er afgørende for, at Danmark kan leve op til bindende aftaler om 70 pct. reduktion af drivhusgasser i 2030 og et mål om klimaneutralitet i 2050. Af midlerne målrettes 50 mio. kr. til pyrolyse som opfølgning på strategien for indfrielse af reduktionspotentialer i landbruget.

Midlerne udmøntes af EUDP under Klima-, Energi og Forsyningsministeriet.

1.5.2 MUDP – Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram

Aftaleparterne er enige om at afsætte 102,9 mio. kr. til Det Miljøteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP). Midlerne kan understøtte en strategisk teknologisk indsats på miljø- og klimaområdet, der kan bidrage til et bedre miljø, en mere effektiv lovgivning og flere arbejdspladser i Danmark.

Midlerne udmøntes af MUDP under Miljøministeriet.

1.5.3 GUDP – Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram – ICROFS

Aftaleparterne er enige om at afsætte 50,0 mio. kr. til Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) økologiforskning i samarbejde med ICROFS i 2023. Økologisk jordbrug og økologiske fødevarer, herunder plantebaserede fødevarer, skal udvikles i forhold til de specifikke produktionsbetingelser på området, hvis dansk økologi skal bevare sin internationale førerposition og imødekomme fremtidens forbrugerkrav.

Midlerne udmøntes af GUDP under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

1.6 Fremme af CO₂-fangst og lagring i Danmark

Aftaleparterne er enige om at afsætte 121,5 mio. kr. til at understøtte Danmark og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS) kortlægning af potentielle CO₂-lagerlokaliteter og analyse af lagre på land, kystnært og offshore i udtjente olie- og gasfelter, *jf. missionen om fangst og lagring eller anvendelse af CO₂ i Aftale af 30. juni 2021 om køreplan for lagring af CO₂.*

Midlerne udmøntes af GEUS under Klima-, Energi og Forsyningsministeriet.

1.7.1 Forskning til grøn omstilling af dansk landbrug - bedriftsregnskaber

Aftaleparterne er enige om at afsætte 125,0 mio. kr. til at understøtte en målrettet realisering af det bindende klimamål i landbrugsaftalen af 4. oktober 2021, særligt de myndighedsmæssige vidensbehov mhp. at bidrage til at afdække de konkrete vidensbehov vedr. opgørelse af klima- og kvælstofudledninger på bedriftsregnskaber.

Det forventes, at hovedparten af midlerne udmøntes gennem en åben ansøgningsproces med vurdering af indkomne ansøgninger og indstilling fra et udvalg bestående af forskere og forskningskyndige via det såkaldte 'bedriftsudledningsprogram' under Landbrugsstyrelsen. En mindre andel af midlerne forventes udmøntet gennem aftaler med og direkte tildeling til relevante universiteter.

1.7.2 Forskning til grøn omstilling af dansk landbrug – realisere tekniske reduktionspotentialer

Aftaleparterne er enige om at afsætte 110,0 mio. kr. til at understøtte forskning i udvikling af nye teknologier og løsninger på landbrugsområdet inden for brun bioraffinering (særligt pyrolyse), håndtering af gylle og gødning samt metanreducerende foder til kvæg.

Regeringen vil præsentere et oplæg til den specifikke anvendelse af forskningsmidlerne, evt. i forbindelse med kommende strategi for de tekniske reduktionspo-

tentialer i landbrugsaftalens udviklingsspor. Den specifikke udmøntning af midlerne vil fremgå af regeringens oplæg til anvendelse, da udmøntningskanalen vil afhænge af typen af det identificerede forskningsbehov. Udmøntningen skal ske i overensstemmelse med den roadmap, som den grønne landbrugsmission har fået godkendt, og den portefølje af projekter, som missionen råder over.

1.8. Overvågning af Grønlands Indlandsis og Greenland Climate Network

Aftaleparterne er enige om at afsætte 20,4 mio. kr. til at videreføre to initiativer fra 2021 under Danmark og Grønlands Geologiske Undersøgelser (GEUS), der adresserer målinger af indlandsisen i Grønland: Program for overvågning af Grønlands Indlandsis (PROMICE), som måler afsmeltningen i randområderne, og Greenland Climate Network (GC-Net), som måler snefaldet på den centrale del af Grønlands indlandsis.

Midlerne udmøntes af GEUS under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

1.9 Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF)

Aftaleparterne er enige om at afsætte 33,3 mio. kr. til at videreføre igangværende forskningsprojekter i regi af Nationalt Center for Klimaforskning (NCKF). Det kan bl.a. styrke det klimavidenskabelige fundament for fremtidens grønne energiproduktion og klimatilpasning, herunder viden om fremtidens ekstreme vejr i rigsfællesskabet. NCKF kan fortsat tilvejebringe ny viden om klimaet på områder, hvor den nuværende forståelse er begrænset og usikkerhederne store. Det gælder f.eks. fremskrivninger af klimaets variabilitet i de kommende årtier, samt hvordan opvarmningen kan påvirke havstrømme og iskapper, herunder risikoen for "tipping points".

Midlerne udmøntes af NCKF under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

1.10. Realtidsvarsling af oversvømmelser (DMI)

Aftaleparterne er enige om at afsætte 10,0 mio. kr. til at styrke DMI's varslingsystem gennem forskning og udvikling af nye metoder til dynamiske reeltidsprognoser af oversvømmelser.

Midlerne udmøntes af DMI under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet.

1.11. Internationalt forskningssamarbejde og monitorering

Aftaleparterne er enige om at afsætte 13,3 mio. kr. til at styrke det danske engagement i internationalt samarbejde om grøn forskning, og det danske hjemtag fra EU's forskningsprogrammer, samt at styrke monitorering af grøn forskning, herunder vurdere forskningsinvesteringers potentiale for at bidrage til klimamålene som opfølgning på initiativer fra grøn forskningsstrategi.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2. Digitalisering, teknologi og innovation – Produktion og arbejdspladser i Danmark

2.1 Digitalisering, teknologi og innovation

Aftaleparterne er enige om at afsætte 406,1 mio. kr. til at understøtte strategisk forskning og innovation inden for digitalisering og nye teknologier, som bidrager til at fastholde produktion og arbejdspladser i Danmark.

Midlerne kan styrke forskning og innovation på en række vigtige digitale og teknologiske områder, herunder også den tidlige grundlagsskabende forskning inden for bl.a. robot- og droneteknologi, automatiseret produktionsteknologi, materialeteknologi, big data og kunstig intelligens, cyber- og informationssikkerhed, rumbaseret teknologi og data. Indsatsen kan bl.a. understøtte udviklingen af digitale løsninger til gavn for den grønne omstilling, sundhed og velfærd.

Forskningen kan også skabe ny viden om digitaliseringens betydning for mennesker og samfund mv. Midlerne kan bl.a. understøtte realisering af lokale erhvervsfyrtårne. Endelig kan midlerne bruges på forskning og innovation i mere skånsomme og arbejdsmiljøvenlige arbejdspladser, nye organiseringsformer mv.

Midlerne udmøntes af Innovationsfonden.

2.2.1 Et strategisk forskningsprogram for kvanteteknologi

Aftaleparterne er enige om at afsætte 150,0 mio. kr. til at styrke den civile kvanteforskning gennem et nyt strategisk forskningsprogram for kvanteteknologi, ud over de midler, der allerede er afsat til et NATO Kvantecenter i Danmark.

Med programmet igangsættes en ny, strategisk satsning på kvanteteknologi, som over de kommende år skal bidrage til at fastholde og videreudvikle danske styrkepositioner på området. Satsningen vil bidrage til et væsentligt løft af den samlede investeringsvolumen på området og bidrage til at sætte retning for investeringerne. Programmet skal støtte projekter langs hele værdikæden – fra den tidlige, grundlagsskabende forskning, over anvendt forskning til demonstrationsprojekter af kvanteteknologi. I den forbindelse kan der med fordel samfinansieres projekter med strategisk udvalgte internationale partnere, således at de danske midler gears, og danske aktører får adgang til international viden og netværk i verdensklasse. Programmet hænger sammen med nedenstående to initiativer, således at der i alt afsættes 212,0 mio. kr. til kvanteområdet. Initiativerne skal understøtte en sammenhængende indsats i udmøntningen af nationale forskningsmidler på kvanteområdet, herunder i lyset af store private satsninger.

Midlerne udmøntes af Innovationsfonden.

2.2.2 Styrket adgang til digital forskningsinfrastruktur og anvendelse af kvanteteknologi

Aftaleparterne er enige om at afsætte 50,0 mio. kr. til at styrke forskeres og virksomheders adgang til super- og kvantecomputere og fremme dansk deltagelse i kompetenceopbyggende aktiviteter inden for anvendelse af kvanteteknologi. DeiC, som varetager det nationale samarbejde om digital infrastruktur, kan få til opgave

at tilvejebringe adgange gennem det europæiske samarbejde på området, Euro-HPC. Midlerne kan også bidrage til kompetenceopbygning blandt forskere og danske virksomheder i anvendelsen af kvanteteknologi.

Midlerne udmøntes af DeiC under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.2.3 The European Quantum Communication Infrastructure (EuroQCI)

Aftaleparterne er blevet enige om at afsætte 12,0 mio. kr. til EuroQCI, som er et EU-støttet projekt, der skal udvikle en europæisk kvantekommunikationsinfrastruktur til sikker deling af data. Midlerne vil kunne bidrage til etableringen af et eksperimentelt kvantekrypteret kommunikationsnetværk mellem danske myndigheder og universiteter.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.3 Styrket dansk deltagelse i Den Europæiske Rumorganisation (ESA)

Aftaleparterne er enige om at afsætte 78,2 mio. kr. til at styrke den danske deltagelse i Den Europæiske Rumorganisation (ESA). Initiativet kan gøre det muligt for Danmark at styrke sin deltagelse i en lang række ikke-obligatoriske programaktiviteter inden for f.eks. jordobservation, navigation, bemanded rumfart og teknologiudvikling, der kan løfte nationale forskningsmæssige, brugermæssige, teknologiske og erhvervsrettede interesser. Erhvervsrettet teknologiudvikling med fokus på såvel grøn omstilling som klimaovervågning samt erhvervsrettet teknologiudvikling inden for f.eks. civil sikkerhed, sikkerhed for samfundsinfrastruktur samt kommunikation i form af rumbaseret 5G/6G, kvantekommunikation og forberedelse af EU's secure connectivity vil kunne prioriteres.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.4 Nationalt Forsvarsteknologisk Center

Aftaleparterne er enige om at afsætte 25,0 mio. kr. til at styrke initiativerne i strategien for dansk forsvarsindustri til Nationalt Forsvarsteknologisk Center, der samler relevante aktører fra alle otte danske universiteter og GTS-institutter yderligere. Centeret skal bygge bro mellem forskning, industri og myndigheder på det forsvarsteknologiske område. Nye teknologier får tiltagende betydning og er samtidig så komplekse, at de kun kan beherskes i samarbejde med industri og forskningsinstitutioner. Dette gælder særligt udviklingen på rumområdet, hvor rummet har fået stigende sikkerhedspolitisk betydning, hvilket aktualiserer øget samarbejde på tværs af traditionelle sektorskel mellem forsvar, rum og civil højteknologi.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.5 Matchfinansieringsordningen

Aftaleparterne er enige om at afsætte 17,8 mio. kr. til at videreføre Matchfinansieringsordningen under Danmarks Eksport- og Investeringsfond. Matchfinansieringsordningen har til formål at sikre finansiering til iværksættere i de tidlige faser og skal sikre bedre brobygning mellem tilskudsfinansiering (f.eks. i Innovationsfonden) og markedsbaseret finansiering fra private investorer og fonde.

Midlerne udmøntes af Danmarks Eksport- og Investeringsfond under Erhvervsministeriet.

2.6 Opdatering af Magtudredningen

Aftaleparterne er enige om at afsætte 20,8 mio. kr. til at understøtte en opdatering af magtudredningen. Parterne noterer sig, at der ligeledes skal afsættes finansiering i 2024.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

3. Finansiering

Aftaleparterne er enige om at udmønte 2.483,6 mio. kr., herunder 1.474,7 mio. kr. fra forskningsreserven på § 35.11.02. i finanslovsforslaget for 2023, hvoraf 1.302,8 mio. kr. er et provenu fra Aftale om en reform af førtidspension og fleksjob af 30. juni 2012 mellem Socialdemokratiet, Venstre, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Det Konservative Folkeparti og Liberal Alliance.

Derudover er parterne enige om at omprioritere 1.008,9 mio. kr. af bevillingen til Danmarks Innovationsfond på § 19.44.01. i finanslovsforslaget for 2023.

Partierne forpligter sig til at stemme for de ændringsforslag til forslag til finanslov for 2023, som følger af aftalen.

Aftale om fri forskning, sundhed og børn og unge

mellem regeringen (Socialdemokratiet,
Venstre og Moderaterne), Socialistisk
Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Det
Konservative Folkeparti, Enhedslisten,
Radikale Venstre, Dansk Folkeparti og
Alternativet

28. februar 2023

Aftale om fri forskning, sundhed og børn og unge

Fordeling af forskningsreserven mv. i finansloven for 2023

Mio. kr., 2023 PL

1. Sundhed for alle, life science og psykiatri	666,6
1.1. Life science, sundhed og velfærdsteknologi	335,0
1.2. Fri uafhængig klinisk forskning	200,0
1.3. Bedre rammer for psykiatrien – Danmarks Frie Forskningsfond	100,0
1.4. Historisk udredning vedr. Grønland og Danmark	10,0
1.5. Forskning i generel COVID-19-indsats	21,6
2. Fremtidens frie forskere	318,2
2.1.1. Forskertalentprogram Inge Lehmann	81,8
2.1.2. Forskertalentprogram Sapere Aude	67,7
2.1.3 Frie midler til Danmarks Frie Forskningsfond	60,0
2.2. Eliteforsk	10,2
2.3. Internationalt forskningssamarbejde og ILL	28,5
2.4. Styrkelse af arktisk forskning	34,8
2.5. Erhvervs-ph.d.-ordningen for virksomheder i Grønland og på Færøerne	1,7
2.6. Styrkelse af småfagsordningen	15,0
2.7. Fonden for entreprenørskab	13,5
2.8. EU-opstart – Forsvar	5,0
3. Børn og unge	106,0
3.1. Styrkelse af forskning i udsatte børn og unge	50,0
3.2. Læring og trivsel i folkeskolen	25,0
3.2.1. Forskning i fritidspædagogik	6,0
3.3. Stærkere forskningsmiljøer for erhvervsuddannelserne	25,0

Anm.: 1,5 pct. af midlerne kan anvendes til administration.

1. Sundhed for alle, life science og psykiatri

1.1 Life science, sundhed og velfærdsteknologi

Aftaleparterne er enige om at afsætte 335,0 mio. kr. til at styrke den strategiske og udfordringsdrevne forskning, teknologiudvikling og innovation inden for life science, sundhed og velfærdsteknologi.

Midlerne kan understøtte, at Danmarks stærke viden- og forskningsposition inden for området omsættes til opfindelser, produkter, teknologier og udvikling af patientbehandlinger, der gavner de danske borgere, sundhedsvæsenet, virksomhedernes bundlinje og dansk eksport. Midlerne kan bidrage til at skabe samfundsmæssig værdi for borgere og patienter og økonomisk vækst for private og offentlige virksomheder og/eller aftagere i samfundet, ikke mindst i life science-sektoren. Der lægges derfor op til, at forskningen så vidt muligt udføres i et tæt samspil mellem forskningsinstitutioner og erhvervsliv.

Forskningen kan bidrage til udviklingen af personlig medicin, udvikling af det digitale sundhedsområde, herunder sundhedsdataområdet og kunstig intelligens.

Forskningen kan også bidrage til at styrke den nære sundhed samt udvikling, afprøvning og anvendelse af velfærdsteknologi inden for bl.a. ældre-, social- og sundhedsområdet. Forskningen kan ligeledes bidrage til digitale forebyggelses- og behandlingstilbud for mennesker med psykiske lidelser samt klinisk outcome og økonomisk impact af helgenomsekventering mv.

COVID-19-pandemien har vist, at der er behov for internationalt forskningssamarbejde og interdisciplinær forskning i infektioner i såvel mennesker som dyr (zoonotiske sygdomme) i en One Health-tilgang, som også medtænker miljø- og klimaperspektiver med betydning for udbredelsen af disse infektioner. Herunder kan der forskes i anvendelsen af vacciner og antibiotika og undgåelse af antibiotikaresistens (AMR) i verden.

Midlerne udmøntes af Danmarks Innovationsfond.

1.2 Styrket klinisk og uafhængig forskning

Parterne er enige om at afsætte 200,0 mio. kr. til at styrke patientnær klinisk og uafhængig forskning, herunder uafhængige forskerinitierede forsøg, studier mv. og på områder, hvor der er begrænset kommerciel interesse. Indsatsen kan herudover bl.a. bidrage til at skabe mere viden om kronisk sygdom, pleje og omsorg i det nære sundhedsvæsen, begrænsning af ulighed i sundhed og sygdom, f.eks. på baggrund af handicap, arbejdsmiljø og socioøkonomiske vilkår, samt skabe mere viden om sygdom i et livslangt perspektiv og på tværs af generationer samt om manglende fokus på kvinder i medicinsk forskning. Midlerne kan også understøtte internationalt forskningssamarbejde.

Midlerne udmøntes af Danmarks Frie Forskningsfond.

1.3 Bedre rammer for psykiatrien

Aftaleparterne bag *Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien af 27. september 2022* (den tidligere regering (Socialdemokratiet), Venstre, Socialistisk Folkeparti, Radikale Venstre, Enhedslisten, Det Konservative Folkeparti, Danmarksdemokraterne, Dansk Folkeparti, Nye Borgerlige, Liberal Alliance, Alternativet og Frie Grønne) er enige om at tilvejebringe 100 mio. kr. i 2023 fra forskningsreserven til bedre rammer for forskning i psykiatrien. Midlerne kan understøtte forebyggelse, årsagsforhold, tidlig indsats, behandling, kvalitet, sammenhæng og bruger- og pårørendeinddragelse, mistrivsel, ensomhed mv.

Midlerne udmøntes af Danmarks Frie Forskningsfond. Udmøntningen kvalificeres i samarbejde med Indenrigs- og Sundhedsministeriet for bedst muligt at understøtte *Aftale om en 10-årsplan for psykiatrien*.

1.4 Historisk udredning vedrørende Grønland og Danmark

Der afsættes 5,0 mio. kr. til en historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark. Den tidligere S-regering indgik den 9. juni 2022 en fælleserklæring med Grønlands landsstyre Naalakkersuisut om en historisk udredning af forholdet mellem Grønland og Danmark i perioden efter Anden Verdenskrig og frem til i dag. Der prioriteres derfor midler til den historiske udredning på forskningsreserven.

Derudover afsættes 5,0 mio. kr. til den uvildige udredning af "Spiralsagen" og den øvrige svangerskabsforebyggelsespraksis over for grønlandske piger og kvinder fra 1960'erne til og med 1991, som er en selvstændig udredning, der pågår i regi af Indenrigs- og Sundhedsministeriet og det grønlandske sundhedsministerium.

Midlerne udmøntes af henholdsvis Uddannelses- og Forskningsministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

1.5 Forskning i generel COVID-19 indsats

Aftaleparterne er enige om at afsætte 21,6 mio. kr. til at understøtte forskning inden for overvågning af COVID-19, herunder epidemiologisk overvågning, matematisk modellering, efterCOVID, vaccineovervågning, spildevandsovervågning og helgenomsekventering.

Der lægges op til, at midlerne udmøntes til Statens Serum Institut, som forestår arbejdet.

2. Fremtidens frie forskere

2.1.1 Forskertalentprogrammet Inge Lehmann

Aftaleparterne er enige om at afsætte 81,8 mio. kr. til forskertalentprogrammet Inge Lehmann, som har til formål at understøtte en mere ligelig kønsbalance i forskningsmiljøerne med fokus på de karrieretrin, hvor uligheden sætter ind.

2.1.2. Forskertalentprogrammet Sapere Aude

Aftaleparterne er enige om at afsætte 67,7 mio. kr. til forskertalentprogrammet Sapere Aude. Programmet har til formål at styrke talentudviklingen i dansk forskning.

Midlerne udmøntes af Danmarks Frie Forskningsfond.

2.1.3 Frie midler til Danmarks Frie Forskningsfond

Aftaleparterne er enige om at afsætte 60,0 mio. kr. til at øge den samlede bevilling af frie midler under Danmarks Frie Forskningsfond.

Midlerne udmøntes af Danmarks Frie Forskningsfond.

2.2 Eliteforsk

Aftaleparterne er enige om at afsætte 10,2 mio. kr. til EliteForsk. EliteForsk er en årlig begivenhed, der hædrer og belønner unge forskertalenter med priser og forskningsmidler.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.3 Internationalt forskningssamarbejde og ILL

Aftaleparterne er enige om at afsætte 28,5 mio. kr. til at videreføre indsatsen for at styrke den danske deltagelse i internationalt forskningssamarbejde. Midlerne kan understøtte danske forskere og virksomheders adgang til international viden via samarbejde og adgang til netværk i de bedste globale videnmiljøer og understøtte danske virksomheders og videninstitutioners adgang til forskningsmidler fra bl.a.

EU. En del af midlerne kan gå til at videreføre dansk medlemskab af den europæiske forskningsfacilitet ILL (Institut Laue-Langevin) med henblik på en fortsat opbygning af det danske neutronforskningsmiljø.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.4 Styrkelse af arktisk forskning

Aftaleparterne er enige om at afsætte 34,8 mio. kr. til at styrke Danmarks engagement i Arktis, den arktiske forsknings internationale synlighed og gennemslagskraft samt samarbejdet om den arktiske forskning i rigsfællesskabet.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.5 Erhvervs-ph.d.-ordningen for virksomheder i Grønland og på Færøerne

Aftaleparterne er enige om at afsætte 1,7 mio. kr. til at understøtte erhvervs-ph.d.-ordningen for virksomheder i Grønland og på Færøerne.

Midlerne udmøntes via Danmarks Innovationsfond.

2.6 Styrkelse af småfagsordningen

Aftaleparterne er enige om at afsætte 15,0 mio. kr. til at udvide og dermed forbedre småfagsordningen, som er målrettet forskning inden for små humanistiske fag. Midlerne fordeles af uddannelses- og forskningsministeren efter indstilling fra Småfagsrådet. Småfagsordningen er en ordning, der har til formål at understøtte udbud af undervisning og internationalt uddannelsessamarbejde inden for små humanistiske fag, der har en særlig samfundsmæssig betydning.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

2.7 Fonden for entreprenørskab

Aftaleparterne er enige om at afsætte 13,5 mio. kr. til at videreføre Fonden for entreprenørskab, der arbejder for at fremme uddannelse og entreprenørskab i hele Danmark. Midlerne kan understøtte fondens mulighed for at igangsætte og fremme konkrete projekter og kurser på uddannelsesinstitutioner.

Midlerne udmøntes af Erhvervsministeriet.

2.8 EU-opstart – forsvar

Aftaleparterne er enige om at afsætte 5,0 mio. kr. til at udnytte potentialerne i EU's forsvarsfond, som fordrer udsyn og risikovillighed i forhold til at opsøge og skabe samarbejdsalliancer på tværs af lande, virksomheder og forskningsinstitutioner. En indsats vil kunne have til formål at indsamle danske forskningsinstitutioners første erfaringer med fonden og iværksætte nye initiativer, der kan udbrede kendskabet til fonden og understøtte danske videninstitutioners muligheder for at opnå bevillinger fra fonden.

Midlerne udmøntes af Uddannelses- og Forskningsministeriet.

3. Børn og unge

3.1 Styrkelse af forskning i udsatte børn og unge

Aftaleparterne er enige om at afsætte 50,0 mio. kr. til at styrke forskningen i udsathed blandt børn og unge, således at der kan igangsættes en indsats, der skal understøtte kapacitetsopbygning og styrket koordination af forskning på området, herunder blandt andet praksisnær forskning og kvantitativ forskning.

Forskningen kan både have et grundlagsskabende og anvendelsesorienteret sigte på kort eller lang sigt og kan blandt andet ske i samarbejde med og med omsætning i relevante uddannelser.

Midlerne udmøntes dels af Danmarks Frie Forskningsfond med 35 mio. kr. og dels Nationalt center for forskning i udsathed blandt børn og unge (NUBU), som er et samarbejde mellem alle landets professionshøjskoler, med 15 mio. kr.

3.2 Læring og trivsel i folkeskolen

Aftaleparterne er enige om at afsætte 25,0 mio. kr. til at styrke praksisnær forskning og tilvejebringe ny viden om læring og trivsel i folkeskolen. Initiativet skal være med til at understøtte et styrket vidensgrundlag for læreruddannelsen ved at skabe en tættere sammenhæng mellem forskningen, læreruddannelsens indhold og skolens praksis, jf. intentionerne i Aftale om reform af læreruddannelsen af 13. september 2022 (Socialdemokratiet, Venstre, Moderaterne, Radikale Venstre, Dansk Folkeparti, Socialistisk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet).

Det foreslås, at midlerne udmøntes af Danmarks Frie Forskningsfond som tematiske midler til forskning i læring og trivsel i folkeskolen. Forskningen kan både have et grundlagsskabende og anvendelsesorienteret sigte på kort eller lang sigt.

3.2.1 Forskning i fritidspædagogik

I tillæg til punkt 4.1 i aftale om Fordeling af forskningsreserven samt midler fra reserven til genstart af dansk økonomi samt særlige udfordringer afledt af COVID-19 i 2021 mv. 30. oktober 2020 er aftaleparterne enige om at afsætte 6,0 mio. kr. i 2023 til forskning i fritidspædagogik. Midlerne kan gå til forskning med relevans for børn i alderen 0-18 år.

Midlerne udmøntes af Partnerskab for Børneforskning.

3.3 Stærkere forskningsmiljøer for erhvervsuddannelserne

Aftaleparterne er enige om at afsætte 25,0 mio. kr. til at styrke og udvikle kvaliteten og attraktiviteten af erhvervsuddannelserne og sikre en kapacitetsopbygning af forskning i erhvervsuddannelserne, herunder praksisnær forskning på området. Forskningen skal blandt andet understøtte erhvervsuddannelsernes kvalitet, attraktionsniveau og fastholdelsesevne. Forskningen kan blandt andet ske i samarbejde med og med omsætning i relevante uddannelser – og hermed understøtte, at skoler og virksomheder giver eleverne den bedst mulige uddannelse.

Midlerne udmøntes dels af Danmarks Frie Forskningsfond med 20 mio. kr. og dels af det nyetablerede Center for Viden om Erhvervsuddannelserne (CEVEU) med 5

mio. kr. Centeret består et konsortium af Københavns Professionshøjskole og Center for Ungdomsforskning (CeFU) på Aalborg Universitet i samarbejde med Aarhus Universitet og Tænk tanken DEA.

4. Finansiering

Aftaleparterne er enige om at udmønte 1.090,8 mio. kr. fra forskningsreserven på § 35.11.02. i finanslovsforslaget for 2023 til finansiering af aftalen.

Partierne forpligter sig til at stemme for de ændringsforslag til forslag til finanslov for 2023, som følger af aftalen.

5. Opfølgning

Aftalepartierne er enige om, at velfungerende rammer for forskningsbaseret myndighedsbetjening er en vigtig prioritet. Aftalepartierne noterer sig, at uddannelses- og forskningsministeren i 2023 vil igangsætte et tværgående, udviklingsorienteret eftersyn af den forskningsbaserede myndighedsbetjening.

Bilag 1 – Nøgletal for statslige forskningsmidler i finansloven for 2023

Tabel 1-3 viser udviklingen i bevillinger og nøgletal på udvalgte områder. Beløbene i 2023 er opgjort inklusive de aftalte prioriteringer i nærværende aftaler.

Tabel 1. Det offentlige forskningsbudget, 2018-2023

Mio. kr. (2023-pl)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A. Det statslige forskningsbudget	18.175,9	18.414,8	19.361,3	19.465,2	19.411,9	19.799,2
B. Det øvrige forskningsbudget	6.317,3	6.590,5	6.251,2	6.110,8	6.824,0	7.190,6
Grundforskningsfond og PSO	499,6	516,1	490,1	523,1	499,2	519,0
Nordisk ministerråd	64,5	63,4	64,0	63,6	56,6	57,6
EU	2.075,6	2.245,9	2.415,9	1.991,2	2.588,5	2.806,5
Kommuner og regioner	3.677,6	3.765,2	3.281,2	3.532,8	3.679,6	3.807,6
A+B. Offentligt forskningsbudget, i alt	24.493,1	25.005,3	25.612,5	25.575,9	26.235,9	26.989,8

Kilde: Danmarks Statistik, ØR maj 2022, FL, ministerierenes indberetninger til forskningsbudgettet, Grundforskningsfondens årsrapporter og opgørelser af EU Multinational Financial Framework 2021-2027.

Tabel 2. Øremærkede statslige forskningsbevillinger til grøn forskning og udvikling, 2018-2023

Mio. kr. (2023-pl)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Danmarks Innovationsfond	310,4	297,1	870,5	1.242,8	708,7	623,2
Danmarks Frie Forskningsfond	0,0	0,0	365,1	330,1	110,4	102,5
UDP'erne:	751,2	825,1	1.022,4	1.062,3	863,2	879,5
- EUDP	427,8	475,5	616,5	674,9	503,2	509,7
- MUDP	93,4	97,4	146,5	151,0	126,3	129,9
- GUDP	230,0	252,2	259,4	236,4	233,6	239,9
Øvrige grønne forskningsinitiativer	127,0	161,6	227,7	341,9	918,3	817,8
I alt	1.188,6	1.283,7	2.485,8	2.977,1	2.600,6	2.423,0

Kilde: FL 2018-2022 og FFL23, indmeldinger fra ministerier samt regeringens oplæg til fordeling af forskningsreserven i 2023.

Anm.: Øremærkede grønne bevillinger bygger på konkrete vurderinger af de enkelte bevillinger. Midlerne i 2018-2022 er opgjort eksklusivt administrationsmidler fra udmøntning af forskningsreserven. 1,5 pct. af midlerne afsat med forskningsreserven i 2023 kan anvendes til administration.

Tabel 3. Udvikling i det endelige bevillingsniveau for fondene og UDP'erne, 2018-2023

Mio. kr. (2023-pl)	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Danmarks Innovationsfond	1.494,5	1.616,7	2.462,9	2.015,9	1.678,6	1.642,3
Danmarks Frie Forskningsfond	1.295,2	1.336,3	1.669,6	1.567,2	1.450,7	1.712,0
UDP'erne:	772,8	823,8	1.053,1	1.078,1	862,8	879,5
- EUDP	440,6	476,4	617,4	675,8	503,2	509,7
- MUDP	95,6	97,4	146,5	154,5	126,3	129,9
- GUDP	230,0	252,2	259,4	236,4	233,6	239,9

Kilde: FL 2018-2022 og FFL23, indmeldinger fra ministerier samt regeringens oplæg til fordeling af forskningsreserven i 2023.

Anm.: 1,5 pct. af midlerne afsat med forskningsreserven i 2023 kan anvendes til administration. Foruden bevillingen til Danmarks Innovationsfond i aftale om fordeling af forskningsreserve 2023 er der afsat 0,1 mia. kr. i FFL23 til iværksættertilskudsordningen, Proof-of-Concept, stamcelleforskning mv. under Danmarks Innovationsfond.